

23.5.2024 1. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Päivän epistola

”Koska he eivät ole antaneet arvoa Jumalan tuntemiselle, on Jumala jättänyt heidät arvottomien ajatusten valtaan, tekemään sellaista mikä ei sovi. He ovat täynnä kaikenlaista vääryyttä, halpamaisuutta, ahneutta ja pahuutta, täynnä kateutta, murhanhimoa, riitaisuutta, petollisuutta ja pahansuopeutta, he panettelevat ja parjaavat, vihaavat Jumalaa, ovat röyhkeitä ja pöyhkeitä, rehenteleviä ja pahanilkisiä, vanhemmilleen tottelemattomia, ymmärtämättömiä ja epäluotettavia, rakkaudettomia ja säälimättömiä. Vaikka he tietävät Jumalan säätäneen, että ne, jotka käyttäytyvät tällä tavoin, ovat ansainneet kuoleman, he toimivat itse näin, vieläpä osoittavat hyväksymistään, kun muut tekevät samoin. Sen tähden et voi mitenkään puolustautua, ihmisparka, sinä joka tuomitset muita, kuka sitten oletkin. Tuomitessasi toisen julistat tuomion myös itsellesi, koska sinä, toisen tuomitsija, teet itse samoja tekoja. Me tiedämme, että Jumala on oikeassa tuomitessaan ne, jotka tekevät tällaista. Kuvitteletko sinä välttäväsi Jumalan tuomion, kun teet itse sellaista, mistä tuomitset muita? Halveksitko sinä Jumalan suurta hyvyttä, kärsivällisyyttä ja pitkämielisyyttä? Etkö ymmärrä, että Jumalan hyvyys johtaa sinun kääntymiseen? Mutta sinä olet kova etkä sisimmässäsi tahdo kääntyä. Näin kartutat vihaa, ja se kohtaa sinut vihan päivänä, jolloin Jumalan oikeudenmukainen tuomio tulee julki. Silloin Jumala maksaa jokaiselle hänen tekojensa mukaan. Niille, jotka uupumatta hyvää tehden etsivät kirkkautta, kunniaa ja katoamattomuutta, hän antaa ikuisen elämän, mutta niitä, jotka ovat itsekkäitä ja tottelevat totuuden sijasta vääryyttä, kohtaa ankara viha. Tuska ja ahdistus tulee jokaisen osaksi, joka tekee pahaa, ensin juutalaisen, sitten myös kreikkalaisen. (Room. 1: 28 – 2:9)

Paavalin mukaan epäjumalanpalvelus ei johda vain seksuaaliseen väärään toimintaan, vaan tekemään kaikenlaista, ”mikä ei sovi”. Hän luettelee tällaisina noin kaksikymmentä erilaista asiaa. Nämä edustavat varhaisen kirkon opetusta.

Huomispäivän epistolassa Paavali toteaa, että pakanakansatkin tekevät luonnastaa lain vaatimuksen mukaan (Room. 2: 14 – 15). Tämän hän totesi tämän päivän epistolassa: ”tietävät Jumalan säätäneen”. Luonnonoikeus tai luonnollinen laki on ajattelutapa, että on olemassa järjestys, joka on olemassa riippumatta paikallisesta kulttuurista tai lainsäädännöstä. Se siis ylittää esimerkiksi kansallisen lain. Tämä laki ohjaa kaikkien ihmisten toimintaa. Tämä on se asia, minkä Paavali tässä totesi. Tämän takia pakanatkin saavat rangaistuksen, Paavalin sanojen mukaan ”ovat ansainneet kuoleman”. Paavali tarkoittanee tällä eroa Jumalasta.

Sitten Paavali etsii uuden suunnan. Kun hän tekstimme alkuosassa totesi pakanoiden joutuvan tuomitukseksi epäjumalanpalveluksesta seuranneiden väärin tekojen takia, niin nyt hän kiinnittää huomionsa niihin, jotka tuomitsevat edellä mainittuja pakanoita. Ihminen, joka korkean siveellisen vaatimuksen takia tuomitsee muita, voi langeta samoihin rikkomuksiin. Silloin hän tuli tuominneeksi oman itsensä.

Emme tiedä, ketä Paavali tarkoitti ”ihmisparalla”. Osa kirkkoisista ajatteli Paavalin tarkoittameen Rooman valtion tuomareita tai virkamiehiä. Osan mielestä ihmisparka voi olla piispa, pappi tai diakoni. Nykyään tutkijat kallistuvat sille kannalle, että Paavali tarkoitti juutalaisia, jotka tuomitsevat pakanoita vedoten oman kansansa erikoisoikeuksiin.

Jumalan hyvyyden, kärsivällisyyden ja pitkämielisyyden tarkoituksena on johtaa ihmisen kääntymiseen. Jumala antaa ihmiselle mahdollisuuden siihen. Käytämmekö tuota mahdollisuutta kääntymiseen hyväksemme vai jatkammeko entistä elämäämme?

”Näin kartutat vihaa” kuvaa tilannetta, jolloin ihminen ei käänny pois pahasta toiminnastaan. Viimeisenä päivänä hänet tuomitaan siitä, mitä hän on tehnyt tai jättänyt tekemättä. Sitä merkitsee, kun ”Jumala maksaa jokaiselle hänen tekojensa mukaan” (Ps. 62: 13, Sananlaskut 24: 12).

Ne, jotka toimivat oikein ”hän antaa ikuisen elämän” tämä merkitsee elämää Jumalan kanssa. Se on elämää iankaikkisesti (Dan. 12: 2). Vastaavasti itsekkäitä, niitä, jotka eivät toimi oikein, kohtaa Jumalan viha. Paavali mainitsee tässä ensin juutalaisen, sillä juutalaisilla oli erikoisasema ihmisten joukossa Jumalan valittuna kansana. Heillä on siis enemmän vastuuta. Mutta Jumalan viha kohtaa kaikkia väärin toimineita, myös kreikkalaisia (tarkoittaa ei-juutalaisia).

Päivän evankeliumi

”Teille on opetettu tämä käsky: Älä tee aviorikosta. Mutta minä sanon teille, jokainen, joka katsoo naista niin, että alkaa himoita häntä, on sydämessään jo tehnyt aviorikoksen hänen kanssaan. Jos oikea silmäsi viettelee sinua, repäise se irti ja heitä pois. Onhan sinulle parempi, että menetät vain yhden osan ruumiistasi, kuin että koko ruumiisi joutuu helvettiin. Ja jos oikea kätesi viettelee sinua, hakkaa se poikki ja heitä pois. Onhan sinulle parempi, että menetät vain yhden jäsenen, kuin että koko ruumiisi joutuu helvettiin. ”On myös opetettu, että jos mies tahtoo erota vaimostaan, hänen on annettava tälle erokirja. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka hylkää vaimonsa muun syyn kuin

haureuden tähden, ajaa hänet aviorikokseen. Ja aviorikoksen tekee myös se, joka nai miehensä hylkäämän naisen.” (Matt. 5: 27 – 32)

”Älä tee aviorikosta” on yksi kymmenestä käskystä, joka löytyy niin toisesta kuin viidennestä Mooseksen kirjasta. Jeesus laajentaa tämän käskyn ymmärtämistä. Tässä yhteydessä pitää tarkasti pitäytyä siihen, mitä Jeesus sanoo. Hän ei kiellä tässä ajattelemasta seksuaalisia asioita. Hän ei sano, ettemme saisi tehdä ympäristöstämme huomioita. Hän kieltää sellaisen ajattelun, joka johtaa tekoon. ”Joka katsoo naista niin” tulee käsittää myös toisen sukupuolen kannalta. Tänä päivänä Jeesus arvatenkin sanoisi myös: ”Joka katsoo miestä niin”. Kirkkoisät myös kiinnittävät huomiota siihen, että myös katsomisen kohde voi vaikuttaa katsojaan esimerkiksi pukeutumisellaan tai käytöksellään. Heidän mukaansa katsomisen kohteella on myös vastuunsa.

Jeesuksen ohje: ”Jos oikea silmäsi viettelee sinua, repäise se irti ja heitä pois.” voidaan ymmärtää väärin. Jeesus käyttää tässä itämaista liioittelevaa opetustapaa. Jeesus kutsuu meitä laittamaan asioita oikeaan järjestykseen. Ihminen on täydellisesti vapaa, myös ajatuksissaan. Jos ihminen tämän vapauden tähden ajautuu synnintekoon, silloin on parempi rajoittaa ajattelun vapautta. Kehotus on uhrata osa vapaasta ajattelusta, ettei ihminen kokonaan joudu harhaan. Isät ymmärtävät tämän kohdan myös sillä tavalla, että tässä tarkoitetaan väärällä tavalla toimivia ystäviä. Jos ystävä houkuttaa synnintekoon, on parempi luopua hänen seurastaan. Ainakin säästät itsesi synniltä. Parhaassa tapauksessa ystäväsiikin ymmärtää väärän toimintansa ja muuttaa toimintatapaansa.

Jeesus kertoo tässä kahdessa jakeessa isosta asiasta, avioerosta. Jeesus arvosti suuresti avioliittoa. Hän on käsitellyt asiaa myös laajemmin (Matt. 19: 3 – 12). Vastaavasti apostoli Paavali on käsitellyt avioliittoa Jeesuksen opetusten pohjalta (1. Kor. 7: 10 – 16). Jeesuksen opetus heijastaa myös profeettojen opetusta (Mal. 2: 13 – 16). Jeesuksen opetus tässä vastaa Halakhan opetusta (kyse on juutalaisesta lakikokoelmasta, joka perustuu Tooraan, Talmudiin ja rabbiinisiin kirjoituksiin).

”On myös opettettu, että jos mies tahtoo erota vaimostaan, hänen on annettava tälle erokirja.” on yksinkertaistettu lainaus Deuteronomiumista (5. Moos. 24: 1 – 4). Eron syyt voivat olla erilaisia. Tästä oli syntynyt rabbien keskuudessa erilaisia koulukuntia. Eräs asia on muistettava tässä yhteydessä, haureutta harjoittanut nainen voitiin tuomita kuolemaan (esim. 5. Moos. 22: 20 – 21). Eräs kohta kannattaa katsoa tarkasti: ”Tämäkin mies alkaa vieroja häntä ja kirjoittaa erokirjan ja lähettää hänet luotaan” (5. Moos. 24:3) tarkoittaa tilannetta, että nainen on mennyt uudelleen naimisiin. Samalla kannattaa tarkata edellä olevaa jaetta 1, jossa ”avioliiton solminut meis lakkaa pitämästä vaimostaan”. Johtopäätös voisi olla, että mies antaa erokirjan sen takia, ettei hän tappaisi

vaimoan. Suomalainen käännös ei tätä paljasta, mutta sana ”vieroa” voisi olla käännetty sanalla ”vihata”. Näin oli esimerkiksi käännetty vuoden 1776 raamatun suomennoksessa. Erokirja annetaan vaimon edun vuoksi. Yhteiskunta tuohon aikaan oli miesten hallitsema ja erokirja suojeli naista.

Vanhan testamentin käytännöt olivat erilaisia eri aikoina ja aviosuhteissa ja niiden ehdoissa on selvä kehitys. Varhaisimmassa vaiheessa moniavioisuus oli yleistä, avioliittoa ei erikseen sovittu ja eroaminen tapahtui helposti ja epävirallisesti. Vähitellen tilanne muuttuu. Avioliittoa solmittaessa tehtiin sopimus, samoin erotessa, tällä turvattiin naisen asema esimerkiksi uudelleen avioitumiseen. Käsitys yhdestä aviopuolisosta yleistyi ja profeetat vastustivat helppoa avioeroa. Jeesus opettaa ideaalisesta, paratiisillisesta avioliitosta.

Tekstimme lopussa annetaan yksi syy vaimon hylkäämiselle ja se on haureus. Tämä kohta on ongelmallinen. Jeesuksen käsityksen mukaan avioliiton taustalla on puolisoitten keskinäinen rakkaus. Avioliitto heijastaa Hänen mukaansa Jumalan ja Hänen kansansa välistä suhdetta. Tutkijoiden mukaan tämä kohta on Matteuksen omaa toimitustyötä, hän on siis lisännyt sen tekstiin. Selitysyriä on erilaisia. Parhaana selitysmallina pidetään tällä hetkellä sitä, että haureuden toteutuessa alkuperäinen liitto purkautuu, sillä aviopari ei ole enää ”yhtä lihaa”.

Kysymys avioerosta on tänä päivänä ajankohtainen. Avioliittoa ei enää pidetä koko elämän kestäväksi instituutiona ja avioerot ovat yleistyneet. Raamatun mukaan avioeron syynä voi olla haureus. Eri paikallisilla ortodoksisilla kirkkoilla ja myöskin eri papiston jäsenillä on erilaisia käsityksiä siitä, mikä voi olla ”hyväksyttävä syy” avioeroon. Hauraus on selvä asia. Jotkut pitävät sitä ainoana oikeana syynä avioeroon. Eri kirkkoissa on mietitty asiaa ja esitetty esimerkiksi seuraavia asioita ”hyväksytyiksi syiksi” avioeroon: katoaminen, pitkäaikainen vankeusrangaistus, väkivaltaisuus, inesti, päihdyttävien aineiden käyttö, se, ettei etukäteen ilmoittanut puolisolleen kykenettömyydestä sukupuoliseen kanssakäymiseen tai että aviopuoliso ei ole kristitty. Viime mainittu koskee lähinnä tilannetta, jossa ihminen liittyy Kirkkoon ja hänen puolisonsa ei suostu asumaan hänen kanssaan. Kysymys avioerosta on erittäin vaikea ja voi aiheuttaa avioeron kohdanneelle erilaisia ongelmia. Kirkon ja lähimmäisten suhtautuminen avioeron kohdanneeseen tulisi olla tätä ihmistä tukeva. Tuomitseminen ei kuulu muille ihmisille tässä asiassa.